

expectari iudex non potest sine certo periculo & damno. Continuè verò aut jure aut facto. Jure, si quis versetur in locis non occupatis, ut mari, solitudine, insulis vacuis, & quæ sunt alia loca, in quibus nulla est civitas. Facto, si subditi judicem non audiant, aut iudex aperte cognitionem rejecerit.

III. Quanquam verò judiciis constitutis duella, indeque provenientia vulnera, cædes, aliaque omnis generis mala quodammodo repressa fuerint, successu tamen temporis tanta iterum acceperunt incrementa, ut ad pristinos fermè mores ventum esse videatur. Tantus enim verò duellorum quondam erat usus, ut loco probationis rei occultæ haberi cœperint; quemadmodum legere est in legibus Longobardicis, Francicis, Bojariis, Ripuariis, Frificis & aliis. Memorabile in primis certamen est, quod Parisiis, regnante Carolô, hujus nominis VI, inter duos Proceres de familia Comitis Alenconii, Guisium & Garongium, accidit. Dimicandi causa fuit stuprum, à Guisio Johannis Garongii uxori illatum. Causa ad Parlamentum delata est, & ibi per annum atque amplius agitata. Tandem cum illa (Garongii uxor) instaret factum, ille sedulò negaret; statutum, ut litem monomachia finirent. Quod etiam factum. Adfuit quidem eventus justæ causæ, interiiitque foedus adulter suspendiique insuper poena affectus est. Verùm si reum vincere contigisset, jam decretum erat, ut actoris uxor propterea, quòd falsò reum accusasset, flammis objiceretur; maritus verò, qua adversarius, ignominia poena afficeretur: quemadmodum è Roberti Gaquini historia Francica lib. ix. narrat *ιστορικῶς* & Philippus Camerarius, qui inter alia hæc quoque